

Resultatrapport – Norwegian Vision in Stroke (NorVIS) 2019-2025

Bakgrunn og målsetting

Norsk nettverk for syn og slag (Norwegian Vision in Stroke – NorVIS) ble etablert i 2019 som et tiltak i Nasjonal hjernehelseterapi. Bakgrunnen var erkjennelsen av over 60 prosent av slagrammede, men at dette har vært en «blind sone» i norsk helsevesen. Uten systematisk kartlegging forblir disse vanskene ofte usynlige, noe som øker risikoen for fall, depresjon og redusert livskvalitet.

NorVIS ble etablert for å styrke kunnskapsgrunnlaget om synsproblemer etter hjerneslag, bygge et nasjonalt tverrfaglig samarbeid, utvikle standardiserte verktøy og rutiner, øke nasjonal kompetanse og bidra til innovasjon og forskning. I prosjektperioden har NorVIS utviklet seg til et landsdekkende nettverk som samler aktører fra spesialisthelsetjenesten, kommunehelsetjenesten, universiteter, rehabiliteringsinstitusjoner og brukerorganisasjoner.

Oppnådde resultater sammenlignet med målsettingene

I perioden 2019–2025 har NorVIS utviklet seg til et landsdekkende nettverk som samler aktører fra spesialist- og kommunehelsetjenesten, universiteter, rehabiliteringsinstitusjoner og brukerorganisasjoner (Tabell 1).

Tabell 1. Oversikt over målsettinger og oppnådde resultater.

Målsetting	Oppnådde resultater
1. Ha jevnlig nettverksmøter for å styrke tverrfaglig samarbeid på tvers av tjenester og sektorer.	<ul style="list-style-type: none"> • Et etablert et nettverk med over 40 partnere og over 60 fagpersoner som har deltatt i jevnlig møter siden 2019. • Det har vært 6 årlige fagkonferanser og 15 digitale møter. • Styringsgruppen har hatt 31 møter • Arbeidsgruppene har hatt jevnlig møter • 14 regionale og lokale workshops, mange lokale initiativ <p>NorVIS fungerer som en stabil arena for koordinering, erfaringsdeling og utvikling av felles praksis, med aktiv deltagelse også utenfor nettverket.</p>
2. Øke oppmerksomhet og kompetanse om synsproblemer etter hjerneslag og gjøre pålitelig informasjon tilgjengelig.	<ul style="list-style-type: none"> • Lansert www.synogslagnett.no med kvalitetssikret informasjon, tjenestetilbud, læringsressurser, kartleggingsverktøy og forskning. • Publisert 45 nyhetsbrev, 190 abonnenter • Drevet utstrakt fag- og folkeopplysning for å inkludere «SE» i den nasjonale symptomkampanjen «Prate, smile, løfte, SE -ring 113!» • Lvert innhold til HelseNorge og informert om at synsproblem etter hjerneslag er vanlig, og at det finnes synsrehabilitering som hjelper • Det er sendt 4 høringsinnspill til bl.a. Helsereformutvalget og Helsedirektoratet. <p>NorVIS har 131 registrerte brukerrettede formidlingstiltak, inkludert fag- og forskningsformidling, 15 populærvitenskapelige publikasjoner og minst 35 oppslag i massemedia.</p>
3. Danne grunnlag for minst én søknad om prosjektmidler, nasjonalt eller internasjonalt.	<p>Utløst flere nye forsknings- utvikling- og innovasjonsprosjekter, blant annet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Et slag for syn. Effektiv og bærekraftig behandling og rehabilitering av synsproblemer etter hjerneslag ved bruk av VR-teknologi (NFR Pilot Helse forprosjekt) • Better vision, better health – Improving vision specific health literacy among adult

stroke survivors. (Ph.d. prosjektet 2021-2026)

- Et slag for syn - Rehabilitering av synfeltsutfall for bilkjøring (Ph.d. prosjektet: 2024-2027)
- Utvikling av spørreskjema «Synshelsekompetanse» (Norges Blindforbunds forskningsfond 2025-2026)
- Helhetlig pasientforløp / pakkeforløp for synshemmede (Norges Blindforbunds forskningsfond 2022-2023)
- Synsproblemer hos hjerneslagpasienter (Såkort-prosjekt Helse Fonna 2023)
- Synsnettverk Telemark (KS rekrutterings- og samhandlingstilskudd 2025)

I tillegg har NorVIS-partnere pågående prosjektsøknader under utvikling, samt bidratt i å utvikle prosjekter som ikke har fått midler.

4. Utvikle og implementere standardiserte kartleggingsverktøy og rutiner.

- KROSS-verktøyet er validert og tatt i bruk i helseforetak og kommuner.
- 194 registrerte KROSS brukere per 2024.
- Over 20 lokale og regionale fagkurs og fagdager er gjennomført i samarbeid med partnere, med bred inkludering utover nettverket.
- Bidratt i publisering av en europeisk kliniske retningslinje (ESO guideline)

NorVIS har bidratt til implementering av synskartlegging i klinisk praksis.

5. Arbeide for at kunnskapsbasert forskning om syn og slag utvikles og tas i bruk i helse-, omsorgs- og opplæringssektoren.

- 17 vitenskapelige artikler fra NorVIS-partnere.
- 1 ph.d. fullført (USN) og 3 pågående (2 USN, 1 UiO/OUS)
- 13 masterarbeider fullført (12 USN, 1 UiO)
- Masterstipend tildelt i 2021 og 2022 for å styrke fremtidig kompetanse.
- 84 tverrfaglige fagpersoner har fullført 20 studiepoeng på masternivå i Videreutdanning i Synsrehabilitering etter hjerneslag og andre hjerneskader (USN)

Resultatene er har bidratt til endring i praksis, og delt bredt i fag- og nettverksmøter og i andre fora. Pasienter, pårørende og tjenestene rapporterer gevinst med bedre informasjon, klarere forløp og økt tilgjengelighet til rehabilitering.

6. Utarbeide minst ett kunnskapsnotat innen syn og hjerneslag.

- Kunnskapsnotat: Oversikt over forskning på syn og hjerneslag i Norge – et systematisk kunnskapsnotat 2019-2020
- Systematisk litteraturgjennomgang om synssymptomer ved akutt slag (i revisjon BMC Public Health)
- Tre åpne årsrapporter i USN Skriftserie (2021–2023)
- Et slag for syn – syn må bli en naturlig del av helhetlige tjenester etter hjerneslag - Erfaringer med kunnskapsdeling og implementering i NorVIS-nettverket (Rapport) i USN Skriftserie (2026)
- To folkeopplysningsrapporter «Unødvendig kunnskapshull om synstap» og «Når slaget rammer – hva ser du da», publisert under Arendalsuka

Dette har bidratt til faglig samordning og nasjonal kvalitetsutvikling, og er brukt aktivt i dialog med helsemyndigheter, fagmiljøer og tjenester.

7. Jobbe for at synsfunksjon blir en integrert og systematisk del av diagnostikk, behandling og rehabilitering etter hjerneslag.

- Stortinget har vedtatt at alle slagpasienter skal få undersøkt synet.
- Norsk Hjerneslagregister har endret registreringspraksis.
- Publikasjon av europeiske kliniske retningslinjer for syn og slag.
- Flere helseforetak og kommuner har nå faste rutiner for synskartlegging.

Vesentlige nasjonale endringer oppnådd med betydelig nasjonal effekt. Flere helseforetak og kommuner har innført fast synskartlegging, tilbud og samarbeid om synsrehabilitering på tvers, og mer likhet i tjenestetilbudet til slagrammede med synsproblemer.

3. FoU-oppgaver og sentrale aktører

NorVIS har bidratt til utvikling og validering av kartleggingsmetoder, gjennomført implementeringsstudier i helseforetak og kommuner, utarbeidet kunnskapsoppsummeringer, vitenskapelige artikler, formidlet kunnskap nasjonalt og internasjonalt, og søkt om forskningsmidler. Av 20 vitenskapelige publikasjoner med norske forfattere i NorVIS sin prosjektperiode, hadde 16 publikasjoner minst en forfatter fra NorVIS nettverket. Sentrale aktører er forskere og klinikere ved Universitetet i Sørøst-Norge, Oslo Universitetssykehus, Stavanger Universitetssjukehus, Universitetet i Bergen, Kongsberg sykehus, Vikersund Bad og Rehabiliteringssenter, Lovisenberg Diakonale sykehus og brukerorganisasjonene (Norges Blindeforbund, LHL, Norsk forening for slagrammede).

4. Prosjektgjennomføring og ressursbruk

Prosjektet er gjennomført i et bredt nasjonalt partnerskap. Aktivitetene ble gjennomført i stor grad som planlagt, med justeringer i tråd med hva nettverkets partnere anså som viktig for å sikre i løpet av prosjektperioden. Det har vært lokale, regionale og nasjonale, og internasjonale aktiviteter for å fremme målet med NorVIS. Ressursbruken er i tråd med budsjett og reflekterer omdisponeringer knyttet til arbeidsfordeling mellom partnere. Prosjektet har i stor grad prioritert fysiske møter, kurs og workshop, samt fag- og forskningskonferanser nasjonalt og internasjonalt. I tillegg er betydelig innsats brukt til folkeopplysning, kunnskapsformidling, arbeid opp mot myndigheter, utdanningsinstitusjoner, og i perioden har nettverket økt til 40 virksomheter, og det har vært betydelig egeninnsats utover det som er registrert i prosjektet.

5. Betydning og nytteverdi

Resultatene fra NorVIS forventes å ha betydelig og varig nytteverdi for både forskningsfeltet, kompetanseutvikling, tjenestene og samfunnet. Prosjektet har bidratt til et omfattende kunnskaps- og praksisløft innen syn og hjerneslag, og effektene vil fortsette å utvikle seg i årene fremover.

For forskningsfeltet har NorVIS etablert et nasjonalt faglig tyngdepunkt og styrket kunnskapsgrunnlaget innen syn og hjerneslag. Prosjektet har utløst nye forskningsinitiativ, bidratt til vitenskapelige publikasjoner og styrket faglig kapasitet gjennom nasjonale nettverk og utdanningsløp. De validerte verktøyene og metodene som er utviklet, gir et felles og kvalitetssikret datagrunnlag som muliggjør mer presis forskning på forekomst, mekanismer og langtidseffekter av synsvansker etter hjerneslag, og bidrar til å flytte forskningsfronten nasjonalt og internasjonalt.

For kompetanseutvikling har NorVIS bidratt til betydelig faglig styrking i både spesialist- og kommunehelsetjenesten samt opplæringssektoren. Kurs, regionale og nasjonale samlinger, bidrag til formell utdanning og åpen deling av faglig informasjon har styrket synskompetansen i helse- og opplæringstjenestene. Som følge av dette har mange helsetjenester innført strukturert synskartlegging som del av ordinær praksis. Dette har ført til tidligere identifisering av synsproblemer, raskere oppfølging og et økende antall pasienter som mottar målrettede tiltak og synsrehabilitering.

For helse- og velferdstjenestene gir NorVIS et styrket grunnlag for mer standardiserte, likeverdige og treffsikre tjenester. Implementering av validerte kartleggingsverktøy og felles rutiner bidrar til mer presise vurderinger, raskere igangsetting av tiltak og bedre koordinering gjennom hele pasientforløpet. Tidlig identifisering av synsvansker reduserer risiko for fall, feilmedisinerings og redusert rehabiliteringsutbytte, og den forbedrede registreringspraksisen i Norsk Hjerneslagregister gir bedre grunnlag for planlegging og dimensjonering av tjenester.

For pasienter og pårørende innebærer resultatene økt trygghet, bedre forståelse av symptomer og enklere tilgang til kvalitetssikret informasjon og tjenester. Tidlig oppdagelse av synsproblemer styrker mulighetene for effektiv rehabilitering og bedre funksjon i hverdagen. Økt synlighet i media og tydeligere faglige anbefalinger gjør det lettere for befolkningen å kjenne igjen synsrelaterte symptomer på hjerneslag, noe som kan bidra til raskere behandling.

For samfunnet forventes NorVIS å gi varig nytte i form av bedre diagnostikk, mer målrettet rehabilitering og økt livskvalitet for slagrammede. Tidlig identifisering av synsproblemer kan redusere risiko for langvarig funksjonstap, redusert deltakelse og økte velferdskostnader. Det styrkede tverrfaglige samarbeidet mellom helse, opplæring og NAV legger til rette for mer integrerte tjenester og effektiv ressursbruk. Det nasjonale nettverket som er etablert, gir et robust grunnlag for videre implementering, forskning og innovasjon som kan styrke slagbehandlingen både nasjonalt og internasjonalt.

6. Formidling og videre utnyttelse

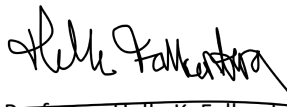
Resultatene formidles gjennom nyhetsbrev, nettsiden Synogslagnett.no og fortsatte nettverksmøter, vitenskapelige publikasjoner, oppfølging av Helsedirektoratets arbeid med å implementere synskartlegging etter hjerneslag i alle helseforetak, nasjonale og internasjonale konferanser og utvikling av forskningsprosjekter. NorVIS vil støtte nasjonal implementering av synsvurdering og bidra til videre forskning og utvikling.

7. Resultater som ferdigstilles etter prosjektperioden

Flere arbeid ferdigstilles etter prosjektslutt, inkludert: Åpen tilgang til kunnskapsnotatet og siste rapporter via USN sin skriftserie, prioriteringssamarbeidsprosjektet, flere vitenskapelige artikler, nye forskningssøknader, NorVIS 3. Ung forskerkonferanse (9. juni 26), NorVIS 7. fagkonferanse (november 26). Bidra med kunnskap, kompetanse, og oppfølging av studieprogram på bachelor-, master- og videreutdanninger. I tillegg formidling til alle partnere og andre relevant mottakere med informasjon og faglige presentasjoner som for eksempel Norsk forening for slagrammede sin årskonferanse (24. januar 26). Opprettholde utsendelse av nyhetsbrev

Kongsberg 28.01.26

v/ leder Norwegian Vision in Stroke (NorVIS) nettverket

Professor Helle K. Falkenberg